

З 1989 р. Сергій Іванович працює в Інституті історії України НАНУ (старший, провідний, головний науковий співробітник, керівник центру культурологічних студій), де пріоритетними для нього залишаються культурологічні наукові розробки.

У роки української незалежності розкрився талант ученого як джерелознавця. Реконструкція механізму державного більшовицького терору, визначення засобів винищення населення були здійснені на широкій джерельній базі (опрацьовано понад 1500 архівно-слідчих справ, які лягли в основу його докторської дисертації (2000 р.). Монографія «Масовий терор як засіб державного управління в СРСР, 1917–1941 рр.: Джерелознавче дослідження» (Київ, 1999 р.) була удостоєна найвищої нагороди держави – Національної премії України імені Тараса Шевченка (2002 р.). «Проблема, важливіша за котру у нас немає», – назвав учений свої міркування з евгеніки та її соціального аспекту – «науки про поліпшення людської породи». Адже протягом значного історичного періоду життєвий шлях українського народу вів до прямого погіршення його людських якостей. 1998 р. С.Білокінь уперше в українській історіографії зв'язав проблеми евгеніки з проблематикою масових репресій і голодомору.

Києвознавство, дослідження з книгознавства й історичної бібліографії, історії української аристократії, культури, церкви, більшовицьких репресій – це лише деякі напрямки масштабних науково-дослідницьких зацікавлень нашого ювіляра!

Як голова Київського наукового товариства ім. Петра Могили (з 1990 р.) С.Білокінь став ініціатором популярної нині серії «Хто є хто в Україні» (перший випуск 1993 р.) і відновив журнал «Наше минуле» (1993 р.); він – автор та науковий консультант енциклопедичних видань (Київ, Москва, Торонто) й науково-популярних фільмів. Видав спомини М.Грушевського (1988–1989 рр.), низку праць С.Єфремова, В.Леніна та ін.; є членом редколегій багатьох авторитетних періодичних видань і наукових збірок статей.

Сергій Іванович Білокінь удостоєний численних академічних та громадських регалій. Зокрема він лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка (2002 р.), заслужений діяч науки і техніки України (2007 р.), дійсний член Української вільної академії наук у США (Нью-Йорк, 2006 р.) та кандидат у дійсні члени Російсько-американської академічної групи у США (2000 р.), академік Академії наук вищої школи України (2007 р.) й ін.

Ювілей ученого буде справедливим пов'язати з його багатолітнім родинним оберегом – вельмишановною дружиною Іриною Федорівною. Адже сьогоднішнім упевненим життєвим поступом наш ювіляр багато у чому завдячує терплячості цієї сімейної берегині! Многая літа, Сергію Івановичу! Зі славним ювілеєм!

В.П.Шевченко (Донецьк)

ДО 65-РІЧЧЯ ДОКТОРА ІСТОРИЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРА П.В.ДОБРОВА

Для багатьох число 13 несе негативне містичне навантаження... Для Петра Васильовича Доброва воно найулюбленіше. Він, попри все, вважає його для щасливим – саме 13 липня у 1943 р., у самий розпал війни, у місті Сніжному він народився. Мабуть, був тут якийсь містичний знак. Петрові не було ще трьох років, коли війна скінчилась, але в його підсвідомості закарбувалися ті трагічні та героїчні часи, що у подальшому визначило його професійну долю, а рівноапостольні святі Петро і Павло визначили, мабуть, його людську сутність. Але про все по порядку.

Багатодітна родина шахтаря, який 40 років без відпусток та відпочинку «на курортах» працював у шахті... Так було прийнято у них у родині – працювати чесно, віддано, як справжній чоловік. Батько Петра, Василь Митрофанович, побудувавши дім, посадивши не одне дерево, народивши й виховавши трьох дочок і сина, прожив нелегке життя. Воював на двох війнах, зовсім молодого людиною був репресований, реабілітований у 1956 р., про що так і не дізнався... До речі, Петро Добров таки віднайшов в архівах СБУ справу свого батька, з якої дізнався, що його сусіди та знайомі не побоялися підписати листа про невинність Василя Доброва. А це на той час дороге коштувало.

Мати, Олександра Яківна, залишившись під час війни без чоловіка, із чотирма дітьми на руках, мабуть, і не думала про те, що вона, як і інші жінки, здійснювала справжній подвиг, оберігаючи своїх дітей, свято вірячи в перемогу свого чоловіка, якого вона віддано чекала з війни. Не думала вона і потім, що професія справжньої матері, хранительки домашнього вогнища є найбільш почесною та важкою. Але про це знав Петро Добров. Він трепетно, із великою любов'ю та повагою ставився до матері. Переїхавши жити до Донецька, завжди знаходив вільну хвилинку, щоби побачитися з нею, допомогти не просто грошима або продуктами, а підтримати своєю увагою, синівською

любов'ю. Тепер він часто каже: «Пізно плакати, коли мати вже піде від нас, треба плакати, турбуватись про неї, поки вона жива. Поки вона жива, ми – діти...».

Дитинство Петра Доброва прийшлося на нелегкі повоєнні роки. Іграшками були кулеметні стрічки, багнети, гільзи від набоїв, яких навколо міста Сніжного, особливо там, де проходив Міус-фронт, на Савур-могілі, було пре достатньо, а улюбленою дитячою грою – «у війну». Можливо, саме звідси любов до воєнної історії?

У шість років Петро Добров пішов до школи. Для того часу це було винятком – дітей віддавали до школи у сім, а часто й у вісім років. Але хлопчик був активний, допитливий, а школа – через дорогу.

Дитинство у багатодітній родині минає швидко. Петрові рано довелося стати до праці. Щоліта працював на сільгоспроботах у радгоспі ім. Челюскінців Шахтарського району Донецької області. «Святим» обов'язком Петра було забезпечити родину помідорами, огірками, баклажанами, цибулею.

Як тільки виповнилось шістнадцять років, пішов працювати поштарем до Сніжнянської контори зв'язку. У вісімнадцять вирішив продовжити шлях батька – улаштувався молотобійцем ділянки електромеханічного відділу шахти Ремівська-Східна №4 тресту «Сніжнянтрацит» міста Сніжного. Але мудрі батьки, не маючи навіть початкової освіти, хотіли бачити своїх дітей освіченими і доклали до цього всіх зусиль.

За лаконічними записами у трудовій книжці Петра Доброва, яку він отримав у шістнадцять років, можна простежити шлях від поштового кур'єра до декана одного з найстаріших та найкращих факультетів Донецького національного університету – історичного, від молотобійця – до завідувача кафедри історії України, від старшини радянської армії – до доктора історичних наук, від «почесного сторожа» (підробляв студентом) – до професора, від бійця студзагонів – до академіка Української академії історичних наук. Що стоїть за цією сухою фіксацією кадрового росту? Успіх? Можливо. Щаслива зірка? Імовірно. Але що таке фортуна без наполегливої праці, без віри у себе і своїх близьких, без великої мети, про яку не просто мрієш, а робиш усе для її втілення?! Петро Добров багато працював і чесно служив, завзято (а відтак відмінно) вчився. Учився все життя. Спочатку на історико-філологічному факультеті Шахтинського державного педагогічного інституту Ростовської області, з якого після служби в армії перевівся на історичний факультет Донецького державного університету. Закінчивши його з відзнакою, учився в аспірантурі, захистив кандидатську. Закінчив докторантуру Московського державного університету ім. М.Ломоносова, захистив докторську. За цими сухими фактами біографії – ціле життя.

Нелегко давалися студентські роки, стипендії на життя не вистачало. Але на шії у батьків Петро не сидів ніколи. Підробляв із товаришами розвантаженням вагонів. Коли закінчив перший курс, пішов працювати в нічну зміну охоронником будівельно-монтажного потягу №387 тресту «Донбас-трансбуд», де пропрацював шість років (ще й три роки аспірантури). Саме звідси – «почесний сторож». Будівельні загони – це окрема сторінка біографії П.Доброва. Географія його трудових звершень як бійця та командира будзагонів, – ілюстрація слів пісні «Мой адрес не дом и не улица, мой адрес – Советский Союз» (і не тільки): Джети-гора Кустанайської області в Казахстані, Сахалін, Польща, НДР. За активну участь у будівельних загонах Петро Добров нагороджений трьома почесними грамотами ЦК ВЛКСМ, двома почесними грамотами ЦК ЛКСМУ та знаками ЦК ВЛКСМ «За активну роботу у студентських загонах».

Уже студентом Петро Добров визначив для себе майбутнє вченого-історика. Він із першого курсу брав участь у студентському науковому товаристві. У 1967 р. за працю «Прорив Міус-фронту і його значення у визволенні Донбасу від німецько-фашистських загарбників» став лауреатом I Всесоюзного конкурсу студентських наукових робіт у Ленінграді. У 1968 р. здобув лауреатство II Всесоюзного конкурсу за роботу «Визволення Донбасу від німецько-фашистських загарбників». За активну участь у студентському науковому товаристві був нагороджений почесною грамотою міністерства освіти УРСР. У 1971 р. відбувся всесоюзний зліт студентів у Москві, на який прибуло 2,5 тис. відмінників навчання, ленінських стипендіатів, аспірантів, командирів та бійців студентських будзагонів, комсомольських і профспілкових активістів – посланців з усіх вищих навчальних закладів СРСР. Серед них був і Петро Добров.

Логічним продовженням студентського захоплення стали аспірантура, кандидатська, докторська. Гарний вишкіл пройшов П.В.Добров, працюючи лектором Донецького міського КПУ та старшим викладачем вечірнього університету марксизму-ленінізму при міській партії. Протягом 15 років він був позаштатним лектором Донецького обкому КПУ, заступником голови правління Донецької міської організації товариства «Знання». За ці роки на шахтах, у радгоспах, колгоспах, на підприємствах та в навчальних закладах Донецької області прочитав понад тисячу лекцій із краєз-

навства та міжнародних відносин. Був нагороджений почесними грамотами всесоюзного, республіканського та Донецького обласного товариства «Знання».

Весь цей досвід став у пригоді, коли Петро Добров почав виконувати обов'язки спочатку заступника декана історичного факультету, а після обрання – декана й завідувача кафедри. Тут пригодилися і навички сторожа та будівельника, і партійна дисципліна, і вміння спілкуватися з людьми, і головне – звання Історика з великої букви. Любов до своєї альма-матер, до свого рідного факультету – це у Петра Доброва у крові. Його девіз – «Істфак чемпіон!» – став керівництвом до дії, що успішно втілюється ним разом із дружним колективом студентів та викладачів історичного факультету. Міжнародні студентські та викладацькі наукові конференції, зустрічі деканів історичних факультетів класичних університетів, створення та діяльність інституту історії Донбасу, відкриття та результативна діяльність спеціалізованої вченої ради із захисту докторських і кандидатських дисертацій із трьох спеціальностей – це далеко не повний перелік його ініціатив, підтриманих та втілених разом із колегами-однодумцями. П.В.Добров підготував 27 кандидатів та 10 докторів наук. За свою плідну працю, за заслуги перед наукою П.В.Добров нагороджений двома радянськими медалями. У 2001 р. йому присуджене почесне звання заслуженого працівника освіти України. Того ж року став лауреатом премії імені Д.Яворницького. Нагороджений почесною грамотою Верховної Ради України.

Але не можна самими лише нагородами оцінити те добро, яке несе він людям! Йому, скоріш за все, заздять, але заздять по-доброму. Заздять його оптимізму, любові до життя, вірності своїм ідеалам, кількості друзів. А Петро Васильович Добров і далі робить свою справу – поспішає творити добро, пам'ятаючи слова свого батька: «Яку б посаду не обіймав, завжди залишайся людиною!». Щиро зичимо ювілярові нових творчих звершень та наукових здобутків!